

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

д.т.н., проф.	Мельничук П.П.	головний редактор
д.е.н., проф.	Бутинець Ф.Ф.	заступник головного редактора
д.е.н., проф.	Данилко В.К.	заступник головного редактора
д.е.н., проф.	Малюга Н.М.	вчений секретар
к.е.н., доц.	Бондар В.П.	член редколегії
д.е.н., проф.	Валуєв Б.І.	член редколегії
д.е.н., проф.	Герасимович А.М.	член редколегії
д.е.н., проф.	Гуцайлюк З.В.	член редколегії
д.е.н., проф.	Кірейцев Г.Г.	член редколегії
к.е.н., доц.	Мошенський С.З.	член редколегії
д.ф.н., проф.	Муляр В.І.	член редколегії
к.е.н., доц.	Олійник О.В.	член редколегії
д.е.н., проф.	Осадчий Ю.І.	член редколегії
д.е.н., проф.	Петрук О.М.	член редколегії
д.е.н., проф.	Пилипенко І.І.	член редколегії
д.е.н., проф.	Савчук В.К.	член редколегії
д.е.н., проф.	Сук Л.К.	член редколегії
д.е.н., проф.	Чижевська Л.В.	член редколегії
д.е.н., проф.	Штейнман М.Я.	член редколегії

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВІСНИК Житомирського державного технологічного університету

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
ЗАСНОВАНИЙ У КВІТНІ 1994 р.
ВИХОДИТЬ ЧОТИРИ РАЗИ НА РІК

2 (48)

Серія: економічні науки

Друкується за рішенням
Вченої ради Житомирського
державного технологічного університету
(протокол № 12 від 30 червня 2009 р.)

Житомир
2009

Вісник ЖДТУ. Серія: економічні науки
 постановою № 5-05/4 від 11 квітня 2001 р., Перелік № 8 Президії ВАК України
 затверджений як наукове видання, в якому можуть бути опубліковані
 основні результати дисертаційних робіт

ВІСНИК Житомирського державного технологічного університету

Серія: економічні науки

№ 2 (48) – 2009

Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2009. – № 2 (48). – 244 с.

ISSN 1728-4236

Редактор

Художнє оформлення, комп'ютерний набір та верстка

Макетування

Малюга Н.М.

Скакун А.С.

Грицишен Д.О.

Свідectво про державну реєстрацію серія КВ № 8703 від 29.04.2004 р.

Підписано до друку 30.06.2009 р. Формат 60x84 1/8. Папір офсетний.

Гарнітура Таймс. Ум. друк. арк. 24,25. Обл. вид. арк. 20,97.

Наклад 300 прим. Зам. № 38

Адреса: 10005, м. Житомир, вул. Черняхівського, 103

© Житомирський державний технологічний університет, 2009

ВІСНИК ЖДТУ № 2(48)

Економічні науки

ВІСНИК Житомирського державного технологічного університету

№ 2 (48) – 2009

ЗМІСТ

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, КОНТРОЛЬ І АНАЛІЗ

Біляченко О.Л.	Теоретичні аспекти обліку засобів індивідуалізації як нематеріальних активів: порівняльний аналіз	6
Бірюченко С.Ю.	Доход персоналу підприємства: підходи щодо його визначення та оцінювання	11
Брохун Н.С.	Концептуальні основи системи контролінгу	15
Бутинець Т.А.	Принципи контролю в новій економіці: необхідність застосування	21
Грицишен Д.О.	Мінливість методів обліку під впливом соціально-економічного середовища мусульманських країн	27
Давидюк Т.В.	Систематизація наукових досліджень з проблем людського капіталу: узагальнення матеріалів наукових конференцій	32
Жиглей І.В., Скакун Л.С.	Ретроспективний аналіз форм організації бухгалтерського обліку	36
Запорожан О.М.	Залучений капітал як основна складова власного капіталу підприємства	47
Канцедаль Н.А.	Варіативний підхід до вибору форми обліку фермерських господарств	50
Кузь В.І.	Система розподілу прибутку підприємства: проблеми ідентифікації	51
Кузьмін Дм.Л.	Інвентаризація і матеріальна відповідальність як об'єкт дослідження	56
Кузьмін Дн. Л.	Претензія як спосіб досудового врегулювання господарського спору	64
Легенчук С.Ф.	Сутність та види консерватизму в бухгалтерському обліку	68
Мельник Е.Г.	Методика обліку витрат майбутніх періодів в Україні та Російській Федерації: порівняльний аспект	77
Назаренко Т.П.	Маржинальний дохід: проблеми трактування та класифікації	85
Олійник О.В.	Формування моделі систематизації видів та напрямів економічного аналізу	89
Пархоменко В.М.	Економічний аналіз якості продукції: компоненти методики	96
Пилипенко О.І.	Моделювання облікової політики в системі корпоративного управління	104
Пономаренко О.Г.	Облікове відображення фактів порушення договірних зобов'язань	110
Рудейчук С.В.	Аналіз проблемних питань облікового відображення операцій з облігаціями в науковій літературі	112

ВАРІАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ВИБОРУ ФОРМИ ОБЛІКУ
ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Висвітлено вітчизняний та зарубіжний досвід ведення обліку та складання звітності фермерських господарств, деталізовано критерії вибору оптимальної форми обліку для окремо взятих господарських одиниць. Запропоновано уточнення процедурного підходу до визначення індикаторів статусу суб'єктів господарювання, що впливають на вибір форми обліку і потребують закріплення на внутрішньому регламентному рівні

Постановка проблеми. В умовах ринку фермерське господарство як окрема підприємницька одиниця розглядається різними економічними агентами через призму його фінансово-економічних показників. Це зумовлює керівників вживати заходів щодо посилення дієвості функцій обліку, контролю, аналізу та планування на мікрорівні.

Мінімальна потреба власника фермерського господарства у облікових даних обмежується необхідністю визначення виробничих витрат, валового доходу для встановлення рівня прибутковості господарювання та складання звітності. Проте, якість організації обліку сприяє ефективному плануванню діяльності підприємства, виявленню внутрішньогосподарських резервів, посилює функцію контролю наявних ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання організації обліку та контролю у фермерських господарствах розглядаються у працях відомих вітчизняних науковців, таких як М.Я. Дем'яненко, В.А. Дерій, Г.Г. Кривець, М.М. Коцупатрий, М.Ф. Кропиво, В.Б. Москасовський, М.Ф. Олійчук, Т.М. Сторожук, Л.К. Сук, П.Я. Хомин, а також зарубіжних авторів (М. Баккет, М.Ф. Бичков, С. Блєборт) та інших.

В основу зарубіжної практики ведення обліку діяльності фермерських господарств покладено використання методу "витрати-виписки", що ґрунтується на порівнянні доходів господарства з витратами на постачання, виробництво та реалізацію. Тобто під витратами розуміється сукупність витрачених ресурсів, які виникають під час операцій з обміну. При цьому найбільшу питому вагу складають витрати виробництва, які корелюються на суму змін залишків запасів, визначену засобами інвентаризації [1].

Такий підхід обумовлюється тим, що всі одержані запаси визнаються матеріальними витратами виробництва. Відповідно, облік витрат ведуть за одним із методів: нарастаючим або касовим. Перший передбачає врахування залишків матеріальних цінностей на кінець року, другий – ні.

Міжнародні стандарти фінансової звітності не обмежують фермерські господарства у виборі форми обліку, проте орієнтують на об'єктивне відображення їх діяльності. Відповідно до цього організація обліку вимагає чіткого розмежування видів діяльності таких господарств та розподілу витрат на фермерські та позафермерські [1], що є проявом фінансової політики і надає обліку чітко вираженого податкового характеру.

Вітчизняний досвід ведення обліку у фермерських господарствах часто ґрунтується на різномісцевих власниках вимог чинної нормативно-правової бази, а тому не завжди відповідає принципам документування, об'єктивності та повного висвітлення. Питання удосконалення обліку фермерських господарств знаходяться у полі зору вітчизняних вчених-економістів і широко висвітлюються у наукових та професійних виданнях, зокрема, щодо порядку списання витрат, правомірності їх віднесення до валових витрат [2], підсилення аналітичної функції обліку [3], оподаткування доходів членів фермерських господарств [4].

Мета досліджень. З метою якісної організації обліку у фермерських господарствах необхідно розмежувати поняття існуючих його форм, а також критерії вибору оптимальної форми обліку для окремо взятих господарських одиниць.

Аналіз публікацій, присвячених даному питанню, виявив неоднозначний підхід щодо сукупності критеріїв, за якими слід обирати ту чи іншу форму обліку для фермерського господарства. Деякі автори пропонують використовувати розширений перелік ознак (площа ріллі, вартість валової продукції, кількість працюючих, вартість технічних засобів, затрати на виробництво) [5], інші – орієнтуються виключно на нормативно регламентований вимір (середньоспівкова чисельність працюючих, обсяг виручки від реалізації господарських рк [6].

Викладення основного матеріалу дослідження. Відмінності форм бухгалтерського обліку визначаються використанням неоднакових систем облікових регістрів, їх внутрішньою будовою, взаємозв'язком, послідовністю і способом здійснення облікових записів.

За цими ознаками для фермерських господарств слід розрізняти 4 основні форми ведення обліку: 1) проста, 2) спрощена, 3) за спрощеним Планом рахунків, 4) за повним Планом рахунків.

Проста форма обліку ґрунтується на ігноруванні принципу подвійного запису. При цьому використовується основний обліковий регістр "Книга обліку доходів і витрат", а також два допоміжних – "Баланс" та "Опис майна". Дана форма є прийнятною для застосування у господарствах сімейного типу, що займаються вузькоспеціалізованим виробництвом без залучення найманих працівників.

Спрощена форма обліку передбачає застосування Журналу реєстрації господарських операцій з дотриманням принципу подвійного запису. Використовується, як правило, господарствами з середньообліковою чисельністю працівників – не більше 10 осіб, та площею землекористування – до 100 га.

Форма обліку за спрощеним планом рахунків застосовується господарствами, що мають статус суб'єктів малого підприємництва і передбачає ведення регістрів за принципом "Журнал-Головна".

Відповідно до Господарського Кодексу України (ст. 63 в редакції Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань регулювання підприємницької діяльності" № 523-VI від 18.09.2008) розрізняють малі, середні та великі підприємства [7], [8]. Головним критерієм при цьому визнається кількість працюючих та обсяг валового доходу від реалізації продукції за рік.

Малими (незалежно від форми власності) визнаються підприємства, в яких середньоблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік не перевищує п'ятдесяти осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період не перевищує сімдесяти мільйонів гривень. Великими підприємствами визнаються підприємства, в яких середньоблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік перевищує двісті п'ятдесят осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за рік перевищує суму сто мільйонів гривень. Усі інші підприємства визнаються середніми.

Фермерські господарства, що мають статус великих і середніх підприємств, зобов'язані вести облік за Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженим Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, форма бухгалтерського обліку фермерського господарства визначає перелік використовуваних регістрів та спосіб відображення господарських операцій у них. Технологія обліку повинна включати важливі його організаційні складові: первинне спостереження, поточний облік, складання звітності.

Дискусійним при цьому залишається питання щодо правомірності застосування великими фермерськими господарствами простої чи спрощеної форми обліку, оскільки у статті 28 Закону України "Про фермерське господарство" [9] не визначено потребу співвідношення фермерського господарства із суб'єктом малого підприємництва за статусом.

Динамічні зміни законодавчо-нормативного характеру, неоднозначне їх тлумачення, зумовлюють дію довільного принципу при виборі форми облікового відображення фактів діяльності фермерського господарства, відсутність чітко визначеної облікової політики, що створює сприятливе середовище для негативних проявів тіньової економіки.

Тому важливим напрямом удосконалення обліку діяльності фермерських господарств є уточнення процедурного підходу до розрахунку показника обсягу валового доходу від реалізації продукції (з урахуванням його зміни у динаміці років та прогнозованої величини на перспективу).

Оскільки індикатори статусу суб'єктів господарювання, що зумовлюють вибір форми обліку фермерських господарств законодавчо не закріплені, виправданням є їх розробка на внутрішньому рівні і фіксація у наказі про облікову політику.

Це сприятиме якісній організації обліку для здійснення моніторингу стану суб'єкта на основі інформації, що відображує реальний зміст економічних подій.

УДК 657

Кузь В.І., асистент

Буковинська державна фінансова академія

СИСТЕМА РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ

Зважаючи на важливість процесу розподілу прибутку у виконанні ряду важливих завдань діяльності підприємства досліджено значення, складові елементи та особливості ідентифікації системи розподілу прибутку підприємства, проаналізовано особливості даного розподілу в альтернативних економічних системах

Постановка проблеми. Особливості функціонування підприємства в ринкових умовах господарювання пояснюються важливістю отримання позитивних кінцевих фінансових результатів. Отриманий прибуток виконує ряд важливих функцій для подальшої ефективної діяльності підприємства. Його використання за різними напрямками, питома вага часток у загальній величині може призвести до підвищення прибутковості та ринкової вартості підприємства, до формування його позитивного іміджу, зростання, добробуту працівників, окреслення позитивних тенденцій розвитку. Проте не вміле його використання приносить втрати вже досягнутих позицій, погіршує перспективи розвитку підприємства, формує внутрішні негативні тенденції в фінансово-господарській діяльності підприємства за сприятливих умов зовнішнього середовища. Уникнення даних проблем забезпечується розумінням важливості розподілу прибутку в управлінні підприємством. Значна кількість науковців минулого та сьогодення схилилися до думки, що найважливішою проблемою економіки є проблема розподілу, конкретизуючи – проблема справедливого розподілу. Слід відмітити, що зміна суспільної формації, типу економічної системи, значення державного регулювання, не зменшує важливості завдань, що повинні бути вирішені в ході проведення розподілу прибутку, а тим більше не вирішує їх автоматично. Отже, розподіл прибутку підприємства, що характеризується появою та необхідністю використання низки економічних інструментів, слід розглядати як систему, важливий ділянку в управлінні підприємством.

Аналіз досліджень та публікацій. Зважаючи на важливість завдань, що вирішуються в ході розподілу прибутку підприємства, даний напрямок наукових

Список використаної літератури:

1. Сторожук Т.М. Зарубіжний досвід обліку витрат та доходів в малих сільськогосподарських підприємствах [Електронний ресурс] / Т.М. Сторожук. Режим доступу: www.rusnauka.com.
2. Мосейчук В. Спрощена форма обліку / В. Мосейчук // Дебет-Кредит. – 2001. – № 37.
3. Правдов Н.П. Вдосконалення аналітичного обліку витрат у фермерських господарствах [Електронний ресурс] / Н.П. Правдов, О.С. Кривонос // Науковий вісник НАУ. – 2006. Режим доступу: pd.nau.kiev.ua.
4. Лексар С. Про оподаткування доходів членів фермерських господарств / С. Лексар // Дебет-Кредит. – 2006. – № 23.
5. Белебеха І. Проблеми удосконалення бухгалтерського обліку у фермерських господарствах [Електронний ресурс] / І.Б. Белебеха // Наукові записки. – 2006. – Випуск 15. Режим доступу: www.library.tane.edu.ua.
6. Методичні рекомендації з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах, затверджені Наказом Міністерства аграрної політики від 02.07.2001 р. № 189 / Податки та бухгалтерський облік. – 2001. – № 72. 7. Господарський Кодекс України від 16.01.2003р. № 436-IV зі змінами та доповненнями. 8. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань регулювання підприємницької діяльності" № 523-VI від 18.09.2008. 9. Закон України "Про фермерське господарство" від 19.06.2003 № 973-IV зі змінами та доповненнями.

КАНЦЕДАЛ Н.А. – кандидат економічних наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку Полтавської державної аграрної академії

Кузь В.І., асистент
Буковинська державна фінансова академія

досліджень знаходить своє відображення в працях багатьох вчених минулого та сучасності. Зокрема, особливості використання прибутку в соціалістичному розширеному відтворенні досліджені в працях Назарової Г.В., Дрізд І.Д., Жовтяка П.Н., Зинов'єва Ю.М., Кіпермана Г., Козубенька В.А., Колесникова В.І., Пухальського Е.І., Чеболокова А.; питання розподілу прибутку як інструменту управління, досягнення мети діяльності підприємства розкриті в працях зарубіжних та вітчизняних вчених Бланка І.А., Бріггема Ю., Ерхардта М., Кривецького Г.Г., Козацького В.П., Поддєрьогна А.М., Стрикленда А.Дж., Томпсона А., вирішення проблем стимулювання працівників, соціальних проблем через систему розподілу прибутку підприємства, розглянуте в працях Гришиної Г.П., Лаговської О.А.

Мета дослідження. Дослідити функціонування системи розподілу прибутку підприємства, проаналізувати її структурні складові, дати характеристику ефективності даної системи в нинішніх умовах господарювання.

Викладення основного матеріалу дослідження. В економічній теорії – на теоретичному рівні та в управлінні – на практичному рівні, прибуток надають вагомого значення, присвоюють ряд надзвичайно важливих функцій, характеристик та рис. Проте, дані якісні сторони в переважній більшості носять тільки теоретичний характер, поки отриманий надлишок доходів над понесеними витратами не буде використаний за окремими напрямками. Лише фактично розподілений прибуток в повній мірі розкриває важливість даної економічної категорії як інструменту управління та засобу досягнення поставленої мети діяльності суб'єктів господарювання.